

Podsumowanie XIII warsztatów projektowych Akademii Sztuki Architektury Krajobrazu – „Nocny krajobraz miasta. Identyfikacja miejskiej przestrzeni publicznej przy użyciu alternatywnych form oświetlenia”.

Projektowanie oświetlenia miejskich przestrzeni publicznych jest zagadnieniem wkraczającym w zakres działalności różnorodnych grup zawodowych. Począwszy od branży elektrycznej, której specjaliści zapewniają prawidłowe funkcjonowanie oświetlenia pod względem technicznym; poprzez projektantów – architektów krajobrazu, architektów oraz urbanistów, opracowujących projekty dla miejskiej przestrzeni publicznej; skończywszy zaś na artystach, dla których światło stanowić może jedno z narzędzi wyrazu artystycznego.

Umiejętne posługiwanie się materią światła, zwłaszcza w terenach otwartych, stanowi dla projektantów ogromne wyzwanie. Po pierwsze, aby projektować właściwe rozwiązania, należy szczegółowo zapoznać się z zagadnieniami dotyczącymi fizycznych właściwości światła oraz efektami zastosowania oświetlenia o zróżnicowanych parametrach. Po drugie, należy na bieżąco śledzić rozwój dziedziny technik świetlnych, charakteryzujący się w obecnych czasach ogromną dynamiką. Po trzecie, należy rozpoznać dostępne na rynku firmy i oferowane przez nie produkty oraz ich charakterystykę. A co najważniejsze, w zalewie przekazu wykorzystującego światło występującego w dzisiejszych miastach, należy odnaleźć ścieżkę prawidłowej regulacji i integracji różnych systemów świetlnych, mając na względzie wrażliwe i świadome w zamierzeniach projektowych podejście na etapie procesu kreacji nocnego krajobrazu miasta. Światło ma to do siebie, że można stosunkowo dowolnie nim manipulować, co wiąże się jednak nie tylko z łatwą jego regulacją, ale również z trudnością w doborze odpowiednich parametrów, właściwych danej przestrzeni i czasowi, a także ludziom tę czasoprzestrzeń użytkującymi.

W dniach 21 – 24 września b.r. w warszawskiej klubokawiarni Zakłete Rewiry przeprowadzono otwarte warsztaty projektowe, poświęcone idei kształtowania i identyfikowania nocnego krajobrazu miejskiej przestrzeni publicznej przy użyciu różnorodnych form oświetlenia. Jako pole doświadczalne dla wykonania koncepcji wybrano teren Skweru Antoniego Słonimskiego, położonego w dzielnicy Mokotów, pośród zabudowy o przeważającej funkcji mieszkalnej. Bezpośrednio przy skwerze znajduje się wybudowany w 1950 roku budynek tymczasowo zamkniętego kina Iluzjonu FilMOTEKI Narodowej. W budynku działa część kawiarniana, zajmowana przez wspomnianą wyżej klubokawiarnię. Dzięki decyzji o zorganizowaniu warsztatów w jej wnętrzu uczestnicy mieli możliwość stałej, łatwej eksploracji terenu opracowania, obcowania z jego codziennymi użytkownikami oraz obserwacji ich działań.

Warsztaty zostały zorganizowane i przeprowadzone przez członków stowarzyszenia Akademii Sztuki Architektury Krajobrazu. Opiekę merytoryczną nad nimi sprawowali pracownicy Katedry Sztuki Krajobrazu Szkoły Głównej Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie – jej kierownik Profesor Jan Rylke oraz dr hab. inż. arch. Jeremi T. Królikowski. W ciągu czterech dni przeprowadzono trzy sesje wykładowe, wprowadzające uczestników w tematykę krajobrazu światła. Zaproszeni na warsztaty eksperci dzielili się z nami swoją wiedzą i doświadczeniem w zakresie trzech niezależnych tematów – technik świetlnych, zasad kształtowania miejskich przestrzeni publicznych oraz sztuki światła. Profesor dr hab. Wojciech Żagan, kierownik Zakładu Technik Świetlnych na Wydziale Elektrycznym Politechniki Warszawskiej, wprowadził uczestników w zagadnienia zasad i metod iluminacji obiektów architektury, podczas gdy jego doktorant, mgr inż. Michał Pawelczyk, przedstawił temat iluminacji terenów zieleni. Będąc jednocześnie pracownikiem firmy produkującej oświetlenie zewnętrzne – Schröder Polska – Pan Michał opowiedział również uczestnikom o właściwościach fizycznych światła oraz posługiwaniu się nimi przy dobieraniu oświetlenia, opierając się o przykłady charakterystyk produktów z asortymentu firmy Schröder. Niezwykle cennym okazało się zapewnienie przez firmę, będącą jednocześnie partnerem warsztatów, obecności na czas trwania warsztatów różnorodnych opraw oświetleniowych, co pozwoliło uczestnikom szczegółowo zapoznać się z ich właściwościami.

Omawiając przykład niedawnej modernizacji warszawskiego Krakowskiego Przedmieścia, dr hab. inż. arch. Jeremi T. Królikowski zauważył, jak niezwykle ważnym jest całościowe spojrzenie na proces projektowania, uwzględniając w nim także elementy oświetlenia. Pod uwagę należy wziąć

bowiem zarówno uwarunkowania przestrzenne, historyczne, jak i społeczne oraz ekonomiczne terenu opracowania; ponadto należy zwrócić uwagę na zmienność czasową związaną z porami roku; wreszcie myśleć o przestrzeni w trzech, a nie zaledwie dwóch wymiarach, pamiętając o jego wysokości, dzięki której przestrzeń nabiera objętości. Mgr inż. Michał Skrobot oraz mgr inż. Agata Bożym, w oparciu m.in. o własne doświadczenia projektowe, przedstawili problematykę związaną z kreacją nocnego krajobrazu miasta za pomocą narzędzi projektowych, przedstawiając przykłady interwencji o różnorodnej funkcji i trwałości w miejskiej przestrzeni publicznej, począwszy od trwałych realizacji parkowych, kończąc zaś na krótkotrwałych instalacjach, których celem było uwypuklenie ważnych dla danego obszaru zagrożeń.

Trzeci wykładowy blok tematyczny dotyczył operowania światłem jako jednym z narzędzi pracy artystów, których twórczość określić można mianem sztuki światła. Światło może być językiem przekazu, formą, za pomocą której artysta przekazuje swoje idee światu zewnętrznemu lub też stanowić właściwą treść jego dzieł. Dla Michała Mackiewicza tworzącego instalacje przestrzenne „ozdobione” precyzyjnie zaprojektowanym oświetleniem – swoiste scenografie tworzone dla konkretnych miejsc – światło jest nieodzownym elementem nadającym głębię, budującym niepowtarzalną atmosferę, współtworzącym przekaz pracy (www.forgottenaddress.com). Z kolei Adam Błaszczuk, twórca kolektywu Microkino opowiedział wraz z Arturem Jurzykiem o modnym obecnie mappingu budynków, przedstawiając technikę i programy służące do mappingu, a także prezentując własne realizacje z tego zakresu (www.microkino.pl). Dodatkową atrakcją warsztatów był zorganizowany po zakończeniu drugiego dnia wernisaż prac Michała oraz prezentacja rozwijającej się instalacji Adama, która w finalnej wersji, ostatniego dnia warsztatów, stała się interaktywnym przeobrażeniem jednej z sal budynku Zaklętych Rewirów w audiowizualną interpretację jednego z wierszy Mirona Białoszewskiego, przy użyciu między innymi zdjęć z filmu „Metropolis”. Adam, stosując tam zarówno metodę mappingu, jak i tradycyjnych technik wizualizacyjnych, stworzył wraz z innymi członkami kolektywu Microkino niepowtarzalną instalację, która całkowicie odmieniła wygląd i odbiór sali biletowej dawnego kina Iluzjon.

Fot. 1. 22.09.2010 – wernisaż wystawy prac Michała Mackiewicza w Zaklętych Rewirach

Fot. 2 i 3. 24.09.2010 – interaktywna instalacja Adama Błaszczyka (Microkino) w kopule kina Iluzjonu Filмотeki Narodowej.

Uczestnicy warsztatów – studenci i absolwenci takich kierunków jak architektura krajobrazu, architektura, gospodarka przestrzenna, urbanistyka czy elektryka, bogatsi o informacje zdobyte podczas trzech sesji wykładowych, zaproponowali sześć projektów nocnego oświetlenia Skweru Antoniego Słonimskiego. Z pomocą światła stworzyli nocną hierarchię przestrzeni, doświetlając pewne miejsca na skwerze, pozostałe zaś świadomie wyłączając z użytkowania. Subiektywnie doceniając pewne walory terenu, uwypuklili dzięki instalacjom świetlnym jego mocne strony. Dzięki ich zabiegom światło miało moc kreującą przestrzeń, tworzyło specyficzną atmosferę, potraktowane zaś jako uwypuklenie osi komunikacyjnych skweru, łączyło odległe od siebie jego zakątki.

Zespół w składzie Anna Borodziuk, Karolina Chomiczewska i Agnieszka Piwowarczyk zaproponował skupienie uwagi nocnego wymiaru skweru na budynku kina Iluzjonu Filмотeki Narodowej, świadomie rezygnując z podświetlenia dużej części reszty terenu opracowania. Za istotne dla skweru uznano także powiązania architektoniczne z przyległymi do niego budynkami, dlatego w projekcie odnalazły się także pomysły na podświetlenie przejść bramowych oraz niektórych elewacji, w ten sposób wiążąc ze sobą kino i sąsiadujące z nim budynki. Dodatkowym elementem było podświetlenie zieleni rosnącej przed wejściem do klubokawiarni, podświetlenie alei głównej prowadzącej przez skwer, a także nietypowy

pomysł na stworzenie wizualizacji ognia na dwóch drzewach rosnących przy wejściu do Zaklętych Rewirów.

Z kolei Barbara Borecka, Adam Gawryluk, Izabela Myszką – Stąpór oraz Damian Pawella zdecydowali się na podkreślenie rangi głównej alei skweru poprzez jej poszerzenie i zlokalizowanie w jej ciągu fontanny umieszczonej po środku, w postaci prostokątnej niecki, z której tryskać będą strumienie spienionej wody. Tak utworzona promenada stałaby się aleją gwiazd, nawiązującą do głównej funkcji budynku Iluzjonu Filмотeki Narodowej. Centralną część alei gwiazd ma stanowić rzeźba w formie maski, przedstawiająca kobiecą twarz, która symbolizuje muzę - patronkę kina i opiekunkę skweru. Ciekawą propozycją zespołu było także utworzenie przy pomocy oświetlenia wizji wody wypełniającej nieckę placu wejściowego do kina. Efekt ten zostanie ma zostać uzyskany dzięki reflektorom, które zalewając błękitnym światłem przestrzeń placu stworzą wrażenie wody, wspomaganym przez dźwięk w postaci szumu fal docierający z ukrytych głośników.

Zespół w składzie Artur Bieńko, Aleksandra Sajewska, Magdalena Sondka, Maciej Żołnierczuk w swojej propozycji zdecydował się na zastosowanie podświetlenia poziomego alejek na skwerze, co wiąże się z ideą prowadzenia przechodnia, którego uwaga skupiać ma się na odbiorze obszarów położonych przy alejach, a poświęconych ekspozycji sztuki. Świadomie zrezygnowano zatem całkowicie z opraw oświetleniowych sytuowanych na słupach. W założeniu artystami prezentującymi swoją twórczość na skwerze są mieszkańcy dzielnicy, zwłaszcza młodzi ludzie, odbiorcami zaś ludzie przemierzający się przez skwer czy też na nim wypoczywający.

Z kolei Helena Janowska, Zuzanna Jarzębowska oraz Katarzyna Kąkol zaproponowały stworzenie nietypowej w formie instalacji oświetleniowej, biegnącej wokół skweru po jego zewnętrznych alejkach. Otóż instalacja ta składa się ze słupów wzdłuż których biegnie lina z zawieszonymi na niej lampami. Lina jest wprowadzana w ruch, co powoduje, iż oświetlenie na niej zawieszane (na przemian o barwie niebieskiej i żółtej) staje się ruchomą instalacją animującą przestrzeń. Dodatkowo autorki zdecydowały się na podświetlenie placu wejściowego do budynku kina, a także jabłoni rosnących naprzeciwko wejścia do Zaklętych Rewirów.

Zespół w składzie Marta Pędzich, Karolina Poleć, Katarzyna Popławska oraz Ewelina Sobocińska zdecydował się na skupienie aktywności i tym samym głównych atrakcji projektu wokół budynku kina Iluzjon. Autorki zaproponowały największe chyba ze wszystkich zespołów przekształcenie zagospodarowania skweru, poszerzając znacznie plac wejściowy przed klubokawiarnią Zaklęte Rewiry. Plac ten ma stanowić przedłużenie kawiarni, gdzie latem pod drzewami (zaproponowano bowiem zlikwidowanie części trawnika bez usuwania drzew) rozstawiane będą stoliki kawiarniane. Środek ciężkości został w tym projekcie przesunięty zdecydowanie ku Iluzjonowi Filмотeki Narodowej, reszta skweru stanowi jego uzupełnienie oraz strefę wejścia do terenu wokół budynku.

Ostatni zespół, stworzony przez Agatę Bożym i Dorotę Letachowicz, zauważył potrzebę wydobycia walorów roślinności porastającej skwer poprzez jej włączenie w funkcjonowanie kina. Oto bowiem nie obraz filmowy, a drzewa i krzewy na skwerze stają się aktorami, tworząc roślinne „Kino Natura”. Specjalnie dla odbioru roślinności, wieczorem podświetlanej w dynamiczny, zmienny sposób, autorki stworzyły miejsca – sceny, z ławkami skierowanymi ku zarośniętym trawnikom. Dodatkowo ławki wyposażone zostały w systemy dźwiękowe, wzmacniające odbiór spektaklu oświetlenia roślin. Dla przeciwstawienia zaś bieguna roślinnego, inna scena została utworzona na placu wejściowym do kina, gdzie wykorzystano jego architekturę i klimat. Wieczorem, przechodnie przemierzający się po placu i wkraczający w strumień światła prowadzony na elewację budynku, tworzą na nim grę cieni.

Jako *novum* organizowanych dotychczas przez Akademię Sztuki Architektury Krajobrazu warsztatów była propozycja uzupełnienia procesu projektowego fazą realizacyjną. Po trzydniowej pracy nad projektami uczestnikom zaproponowano zatem jednodniową realizację wybranych fragmentów ich koncepcji na terenie skweru. I tu z pomocą przyszła firma Schröder Polska. Oprawy oświetleniowe tej firmy uczestnicy wykorzystali w swoich realizacjach. Zespoły projektowe wykonały dziesięć instalacji. Ideą dla realizacji było niestandardowe użycie dostępnych opraw. Stojącą na 2,5 metrowym słupie oprawę INOA obłożono zatem perforowanym czarnym kartonem tak, aby nadać wydobywającym się z niej, rozdzielonym „promieniom” światła formę promieni, przywodzących na myśl promienie słońca przebijające się ku ziemi przez chmury czy zwarte korony drzew. W innej instalacji wykorzystano

dźwięki fal morskich rozbijających się o nabrzeże oraz tiul symulujący fale, aby wraz z użyciem odpowiedniej barwy światła uzyskać efekt wody. Jeszcze inna realizacja wykorzystwała efekt odbicia wiązki światła w lustrach, tworząc niesamowite efekty świetlne na jednym z trawników.

Dzięki pomocy Adama Błaszczyka jeden z zespołów zmappował dwa drzewa rosnące przy wejściu do kawiarni Zakłete Rewiry, rzucając na ich pnie wizualizację ognia. Dwie z proponowanych instalacji polegały zaś na stworzeniu podświetleń elewacji budynku kina, inna zaś stworzyła wzorzyste iluminacje na głównej ścieżce prowadzącej przez skwer. Największym powodzeniem cieszyła się propozycja prostej instalacji polegającej na stworzeniu przy pomocy reflektora oraz krzeseł gry cieni, w którą chętnie wkroczyli widzowie – okoliczni mieszkańcy i goście – manipulując i tworząc teatr cienia.

Wieczorny pokaz realizacji na Skwerze A. Słonimskiego w Warszawie stanowił jednocześnie finał warsztatów.

Warsztaty zostały objęte honorowym patronatem Prezydenta M. St. Warszawy. Pismo *Zieleń Miejska* objęło wydarzenie patronatem medialnym.

Fot. 4. 24.09.2010 /realizacja/ – wizualizacja ognia na pniach drzew przy wejściu do Zakłetych Rewirów (autorstwo: zespół Anna Borodziuk, Karolina Chomiczewska i Agnieszka Piwowarczyk z pomocą Adama Błaszczyka)

Fot. 5. 24.09.2010 /realizacja/ – Gra Cieni na elewacji budynku kina Iluzjonu Filmoteki Narodowej (autorstwo: zespół Agata Bożym, Dorota Letachowicz)

Fot. 6. 24.09.2010 /realizacje/ – instalacja polegająca na zjawisku odbijania się światła (autorstwo: zespół Helena Janowska, Zuzanną Jarzębowska, Katarzyna Kąkol, Artur Bieńko, Aleksandra Sajewska, Magdalena Sondka, Maciej Żolnierczuk)

Fot. 7. 24.09.2010 /realizacje/ – podświetlenie drzew oraz fragment instalacji podświetlającej plac wejściowy przed kinem Iluzjonu Filмотeki Narodowej (autorstwo: zespół Barbara Borecka, Adam Gawryluk, Izabela Myszka – Stąpór, Damian Pawella)

Fot. 8. 24.09.2010 /realizacje/ – podświetlenie elewacji budynku i drzewa przy wejściu do Zaklętych Rewirów (autorstwo: zespół Marta Pędzich, Karolina Poleć, Katarzyna Popławska oraz Ewelina Sobocińska)

autor: mgr inż. Karolina Wlazło

PROJEKTY:

- [warsztaty projekty\zespol 1 brodziuk chomiczewska piwowarczyk\zespol 1 web.jpg](#)
- [warsztaty projekty\zespol 2 borycka gawryluk myszka stapor pawella\zespol 2 web.jpg](#)
- [warsztaty projekty\zespol 3 bienko sajewska sondka zolnierczuk\zespol 3 web.jpg](#)
- [warsztaty projekty\zespol 4 jarzebowska kakol janowska\zespol 4 web.jpg](#)
- [warsztaty projekty\zespol 5 pedzich polec poplawska sobocinska\zespol 5 web.jpg](#)
- [warsztaty projekty\zespol 6 bozym letachowicz\zespol 6 web.jpg](#)